

організаційної структури для ДНВП «Об'єднання Комунар» набуває не лише теоретичного, а й практичного значення.

Список літератури: 1. *Маркетинг. Частина друга: навчальний посібник* / Т.В. Григорчук – К.: Вид-во Відкритого міжнародного Університету розвитку людини «Україна», 2007. 2. *Управління маркетингом: навчальний посібник* / О. Ю.Антипцева – Х.: УІПА, 2008. – 90 с. 3. *Основи маркетингу: підручник* / Н.В. Бутенко – К.: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2006. – 140 с. 4. Наказ щодо відділу маркетингу та збуту (№ 34) ДНВП «Об'єднання Комунар». 5. <http://www.tvset.com.ua/svarka.php>

Надійшла до редколегії 29.08.2012

УДК 339.187.6

С. В. ЛАРКА, ас. каф. економічного аналізу та обліку, НТУ «ХПІ», Харків

УДОСКОНАЛЕННЯ ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ ЛІЗИНГ

В статті розглядаються та аналізуються визначення, поняття та сутність лізингу.

Ключові слова: лізинг, учасник лізингової операції, оренда, фінансування.

В статье рассмотрены и проанализированы определение, понятие и сущность лизинга

Ключевые слова: лизинг, участник лизинговой операции, аренда, финансирование.

Leasing definition, conception and essence are described and analyzed in the article.

Key words: leasing, leasing operation participant, rent, financing.

Вступ. Однією зі специфічних форм інвестицій є лізинг. Лізинг, як різновид економіко-правових відносин склався історично давно і є невід'ємним елементом господарських відносин більшості промислово розвинених країн. Для України лізинг є порівняно новим видом діяльності. Його поява обумовлена загостренням проблем розвитку підприємств і новими перспективами, які надають можливість удосконалювати економіко-правові відносини учасникам підприємницької діяльності. Тому дане питання є актуальним.

Постановка задачі. Регулювання лізингової діяльності повинне здійснюватися виходячи з її економічного змісту. Тому корінною умовою створення діючого механізму управління лізингом є аналіз сутності лізингу. Визначення лізингу повинне давати загальну характеристику лізингу, охоплювати фундаментальні властивості, істотні закономірності, розкривати відмітні ознаки та особливості. З нього повинні випливати методичні підходи до лізингової діяльності, що забезпечують використання його на практиці.

© С. В. Ларка, 2012

Методологія. Щоб зрозуміти сутність лізингу, необхідно чітко розмежувати дві органічно пов'язані, але відносно самостійні сторони: економічний зміст та юридична форма. Для розуміння економічного змісту лізингових відносин варто встановити їхні об'єкти (предмети) і суб'єкти. З наукового погляду предметом є відносини, що виникають між суб'єктами із приводу об'єкта, однак, у різних визначеннях лізингу і трактуваннях лізингових відносин (наведених далі) поняття об'єкту та предмету ототожнюються, тобто під ними розуміється одне і те ж саме (наприклад устаткування, що лізингується). На наш погляд, це не зовсім вірне ототожнення, але далі, посилаючись на різних авторів, а також на закони ми змушені будемо погодитися із пропозицією трактувати об'єкт і предмет лізингу однаково. Проте це не знімає виявленого протиріччя, а значить дане питання залишається не до кінця вирішеним і вимагає подальшого теоретичного та методологічного доопрацювання.

Результати дослідження. Термін «лізинг» походить від англійського дієслова «to lease». До теперішнього часу була сформульована велика кількість визначень лізингу, які відносяться до різних відомих класичних видів фінансово-господарської діяльності.

З приводу економічного змісту лізингу у вітчизняній літературі немає єдиної думки. Лізинг розглядається як форма економічних відносин, яка являє собою цілу сукупність господарських операцій: купівля-продаж, оренда, доручення, гарантія і т.д. (Комаров В.Ф., Колуга Е.Ф., Юсупова А.Т., Чекмарева Е.Н.); як специфічна форма фінансування вкладень в основні фонди при посередництві спеціалізованої (лізингової) компанії (Лаврушин О.И., Олипаній А.И., Севрук В.Т.); як довгострокова оренда машин, устаткування (Бор М.З., Денисов А.Ю., Гамидов Г.М.); як спосіб реалізації відносин власності, що характеризує певний стан продуктивних сил та виробничих відносин (Горемикин В.А.); як одна з ефективних форм кредитування угод (Кузнецова Е.В., Лимитовский М.А.); як нова, нетрадиційна, специфічна, додаткова система перспективного фінансування, в якій задіяні орендні відносини, елементи кредитного фінансування під заставу, розрахунки за борговими обов'язками та інші фінансові механізми (Стоянова Е.); як елемент орендних відносин (Ковалев В.В.); як традиційно-іноваційний фінансово-кредитний механізм забезпечення інвестиційної діяльності господарюючих суб'єктів (Вагизова В.И., Посталюк М.П) та ін. [1]. Велике розмаїття визначень терміну «лізинг» різних авторів згруповане за основними напрямками в табл. 1 [2].

Як вдало відзначає дослідник Н.М. Внукова, «кожна з теорій ставить за основу лише один аспект лізингу: або звичайні відносини виробника і

користувача, або обсяг прав і обов'язків користувача, що практично наближається до обсягу прав і обов'язків власника. Бажання визначити юридичну природу лізингу за допомогою відомих інститутів призводить до того, що якась частина відносин його учасників залишається за межами цього інституту: чи це оренда, чи продаж в розстрочку, позика чи доручення. Положення цих договорів частково застосовуються у відносинах між учасниками лізингу, але «не працюють», наприклад, при виникненні суперечок між виробником і користувачем» [3]. Підходи до трактування поняття «лізинг» з позиції основних учасників цієї операції представлені в табл. 2 [4].

Таблиця 1 – Напрямки трактування поняття «лізинг»

Напрямок трактування	Зміст операції	Автор (джерело визначення)
Підприємницька діяльність	Діяльність, спрямована на інвестування власних чи залучених фінансових коштів, яка полягає в наданні лізингодавцем у користування на певний термін лізингоотримувачу майна за умови сплати лізингоотримувачем періодичних лізингових платежів	Закон України "Про лізинг"
Господарська діяльність, операція	Лізингодавець передає актив у користування лізингоотримувачу на визначений строк за встановлену плату	Господарський кодекс України, Закон України "Про оподаткування прибутку підприємств", Положення про лізинг на території Республіки Білорусь, О.М. Левченко
Форма кредитування (кредитний інструмент)	Передавання у користування на певний термін товарів на умовах повернення, здебільшого, під проценти	А.А. Аюпов, Б.С. Івасів, Н. Рязанова, Е.Н. Чекмарева
Вид інвестиційної діяльності, форма фінансування	Вкладення лізингового активу в об'єкти підприємницької та інших видів діяльності з метою отримання прибутку або	А.Г. Загородній, Б.С. Івасів, Л.А. Панкова, Закон Російської Федерації "Про лізинг"

капітальних вкладень (інвестицій)	досягнення соціального ефекту	
Довготермінова оренда	Надання машин, обладнання, споруд виробничого призначення його господарем для тимчасового користування іншій особі за певну плату на договірних умовах	Європейська федерація національних асоціацій по лізингу (Євролізинг), А.Г. Загородній, В.В. Козик, Л.А. Панкова
Спосіб купівлі-продажу	Завуальований спосіб купівлі-продажу засобів виробництва чи права користуватися чужим майном	Л.Г. Ефимова, Х.Й. Шпитлер
Дії за чужий рахунок	Керування чужим майном за дорученням довірителя	Н.О. Удокин
Спосіб активізації збуту, канал збуту продукції	Комплекс лізингових операцій, спрямованих на просування товарів із сфери виробництва у сферу торгівлі або споживання	А.Г. Загородній, Б.С. Івасів

Таблиця 2 – Підходи до трактування поняття «лізинг» з позиції основних учасників лізингу

Трактування лізингу як:	3 точки зору:		
	Лізингодавця	Лізингоофер жувача	Виробника
Господарської операції	+	+	+
Комплексу майнових відносин	+	+	+
Комплексу економіко-правових відносин	+	+	+
Кредиту	+	+	
Оренди	+	+	
Виду інвестиційної діяльності	+	+	
Способу придбання		+	
Методу фінансування		+	
Виду підприємницької діяльності	+		
Інструменту реалізації			+

В останні роки робляться спроби відійти від визначення лізингу з точки зору конкретного учасника лізингової операції. Ю.С. Харитонова [5] вважає трактовку лізингу з позиції одного з учасників лізингової операції підміною поняття конкретною формою його застосування. Для продавця устаткування лізинг може розглядатися як можливість збуту товару, для лізингодавця – вид підприємницької діяльності, для лізингоодержувача – капіталозберігаюча форма фінансування.

Детально проаналізувавши всі існуючі підходи до визначення лізингу, ми дійшли висновку, що узагальнюючий підхід, який не залежить від суб'єкту є більш об'єктивним та таким, що розкриває саму сутність явища і тому сформулювали власне визначення лізингу та приводимо його.

Лізинг – це господарська операція, що складається з комплексу економіко-правових та майнових відносин щодо купівлі-продажу, фінансування, оренди та можливих інших відносин, що передбачає тимчасове вкладення на зворотній основі вільного капіталу (власного, позикового, залученого) лізингодавцем за дорученням (або без нього) лізингоодержувача в придбання у власність майна (або інших активів) виробника (продавця) з наступною передачею його в лізинг (користування) лізингоодержувачу на умовах визначених заздалегідь лізингових платежів відповідного виду у встановлені терміни з подальшим переходом права власності на це майно лізингоодержувачу (або без нього).

Висновки. Таким чином була проаналізована економічна сутність поняття «лізинг». Автор вважає, що воно в достатній мірі досліджено як у теоретичному, так і у практичному аспектах. Однак, саме багатогранність лізингових операцій потребує більш детального вивчення, тому дана тема є актуальною, як з наукової, так і з практичної точки зору. Автором уточнено та запропоновано узагальнююче визначення терміну «лізинг», що не залежить від суб'єктів лізингу. Також виявлено протиріччя щодо вживання та ототожнення термінів предмет та об'єкт лізингу при визначенні лізингу. Ототожнення предмету з об'єктом (заміна об'єкту предметом) не є коректним. Це потребує подальшого вдосконалення як в нормативних актах, так і в науковій літературі.

Список літератури: 1. *Ібраєва А. А.* Сущность и функции лизинга в системе экономических отношений хозяйствующих субъектов // Проблемы современной экономики, N 4 (36). – СПб., 2010. 2. *Кулиняк І.Я.* Теоретичні засади багатоаспектності поняття "лізинг" // Науковий вісник НЛТУ України. – Львів, 2009, Вип. 19.3. – с.276-282. 3. *Внукова Н.М.* Мир лизинга / Н. Внукова, О. Ольховиков. – Х. : Основа, 1994. – 223 с. 4. *Зубков С.О.* Комплексний підхід до визначення сутності лізингу // Економіка: проблеми теорії та практики: Зб. наук. пр. – Дніпропетровськ: ДНУ, 2004. – Вип. 197. – Т.2. – С.311-318. 5. *Харитонова Ю.С.* Договор лизинга / Ю.С. Харитонова. – М.: Юрайт-М, 2002. – 224 с.

Надійшла до редколегії 29.08.2012